

Vergaderjaar 2008–2009

31 965 XVIII

**Wijziging van de begrotingsstaten van de
begroting Wonen, Wijken en Integratie (XVIII)
voor het jaar 2009 (wijziging samenhangende
met de Voorjaarsnota)**

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

Pag:

A.	Artikelsgewijze toelichting bij het wetsvoorstel	2
B.	Begrotingstoelichting	3
1.	Algemeen	3
2.	Het beleid	3
	Overzicht belangrijkste suppletore uitgaven- en ontvang- sten mutaties	3
	Artikelsgewijze toelichting	6
	Wetsartikel 1 (uitgaven / verplichtingen en ontvangsten)	6
2.2.	De beleidsartikelen	6
	Artikel 1. Stimuleren krachtige steden, vitale wijken en voldoende woningbouw	6
	Artikel 2. Stimuleren van een duurzame kwaliteit van woningen, gebouwen en bouwwerken	8
	Artikel 3. Garanderen van keuzemogelijkheden en betaalbaarheid op de woningmarkt	12
	Artikel 4. Integratie niet-westerse migranten	14
	Artikel 5. Kennis en ordening wonen, wijken en integratie	17
	Artikel 6. Rijkshuisvesting	18
2.3.	De niet-beleidsartikelen	22
	Artikel 95. Algemeen	22
	Artikel 96. Onverdeeld	24
	Wetsartikel 2 (begroting Baten-lastendiensten)	24
3.	Baten-lastendienst: Rijksgebouwendienst	24

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Bij een wetsvoorstel tot een begrotingswijziging wordt geen algemene toelichting opgenomen. De beleidsinhoudelijke toelichting bij de begroting(ssstaat) wordt opgenomen in onderdeel B van de memorie van toelichting (de begrotingstoelichting).

Wetsartikelen 1 tot en met 3

De begrotingsstaten die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2009 wijzigingen aan te brengen in:

- a. de begrotingsstaat van de begroting Wonen, Wijken en Integratie (XVIII));
- b. de begrotingsstaat inzake de baten-lastendienst Rijksgebouwendienst. De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De minister voor Wonen, Wijken en Integratie,
Mede namens de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
E. E. van der Laan

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1. Algemeen

De suppletore begroting geeft een geactualiseerd beeld van de uitvoering van de begroting van het lopende jaar. De suppletore begroting is bedoeld om (tussentijds) afwijkingen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting voor te leggen aan de Staten-Generaal. Door onder andere inzicht te verschaffen in de financiële consequenties van beleidsvoornemens wordt aan de allocatie- en autorisatiefunctie van de Tweede Kamer tegemoet gekomen.

In de artikelsgewijze toelichting worden alle mutaties in de volgorde van de begrotingsartikelen van de begrotingsstaat opgenomen. Technische mutaties c.q. beleidsmatig niet relevante mutaties worden slechts cijfermatig gepresenteerd. Alleen indien er sprake is van een grote omvang worden ook technische mutaties nader toegelicht. De beleidsmatig relevante mutaties worden nader omschreven in de toelichting waarbij het bijbehorende mutatiebedrag wordt genoemd. Een beleidsmatige mutatie is het gevolg van gevoerd beleid en is dus te beïnvloeden (b.v. beleidsintensivering- en extensivering, beleidswijzigingen met financiële gevolgen, afwijkingen uit hoofde van behoorlijk bestuur).

De stand 1e suppletore begroting samenhangende met de Voorjaarsnota, wordt opgebouwd door middel van mutaties op de stand ontwerp-begroting. De mutaties worden in de tabel «budgettaire gevolgen van beleid» op instrumentniveau gesaldeerd opgenomen. Indien mutaties worden toegelicht op instrumenten waarbij sprake is van een saldering, worden deze afzonderlijk zichtbaar gemaakt.

In tabel «budgettaire gevolgen van beleid» is allereerst een nadere uitsplitsing van de uitgaven naar «apparaat- en programmagelden» gemaakt. Het artikelonderdeel «programma» wordt vervolgens gesplitst naar operationele doelen welke weer zijn opgebouwd uit (financiële) beleidsinstrumenten. Dit biedt de Tweede Kamer beleidsmatig relevante en duidelijke aangrijpingspunten om de begrotingsuitvoering kritisch te volgen en eventueel wijzigingen aan te brengen.

Volledigheidshalve wordt vermeld dat in de tabellen een kolom is opgenomen met daarin mutaties die voortvloeien uit een amendement of Nota van Wijziging waardoor de oorspronkelijke begrotingsstand is gewijzigd.

2. Het beleid

Overzicht belangrijkste suppletore uitgaven- en ontvangsten mutaties

In onderstaande tabel worden de belangrijkste suppletore mutaties weergegeven gevolgd door een korte toelichting. Voor een uitgebreide toelichting wordt u verwezen naar het betreffende artikel.

Uitgaven

(x € 1 000)	Uitgaven	Artikelnr:
Stand Begroting 2009	4 891 646	
Belangrijkste suppletore mutaties:		
1. Aan BZK/Gemeentefonds, bewoners-budgetten	– 24 300	1
2. Aan BZK/Gemeentefonds, wijkenbudget	– 58 500	1

(x € 1 000)	Uitgaven	Artikelnr:
3. Naar 95.88.90 «Algemeen – verzameluitkering»: impulsbudget SV	– 13 587	1
4. Bijstelling uitgaven huurtoeslag	55 200	3
5. Bijstelling huurtoeslag als gevolg beperking aftrek buitengewone lasten	19 000	3
6. Naar Gemeentefonds: uitvoeringskosten Inburgering	– 23 830	4
7. Actualisering ramingen investeringsprojecten	– 21 000	6
8. Vertragingen in 2008 diverse paleizenprojecten	13 981	6
9. Van 01.05.01 «Fysiek Investerings Stedelijke vernieuwing»: afwikkeling impulsregeling SV	13 587	95
10. Overige mutaties	17 811	
Stand 1e suppletore begroting 2009	4 870 008	

Toelichting:

Ad 1.

Ter bevordering van de leefbaarheid in hun wijk en ter versterking van de sociale samenhang wordt voor de jaren 2008–2011 budget beschikbaar gesteld voor de 18 gemeenten met de 40 aandachtswijken als voor de G-31 gemeenten. De hiervoor op de begroting voor WWI voor de jaren 2009–2011 gereserveerde budgetten worden thans overgeboekt naar het Gemeentefonds.

Ad 2.

In het kader van het Actieplan Krachtwijken vindt vanuit het Rijk medefinanciering van de wijkactieplannen in de 40 aandachtswijken plaats. De hiervoor op de begroting voor WWI voor de jaren 2009–2010 gereserveerde budgetten (€ 58,5 mln per jaar) worden thans overgeboekt naar het Gemeentefonds.

Ad 3.

De voor de afwikkeling van de impulsregeling stedelijke vernieuwing beschikbare uitgavenbudgetten vormen voortaan onderdeel van de verzameluitkering van WWI. Verantwoording van deze budgetten vindt op artikel 95 «Algemeen» plaats.

Ad 4.

De raming van de uitgaven van de huurtoeslag wordt in 2009 met € 55 mln verhoogd. De belangrijkste oorzaak is de verslechterde economische vooruitzichten, zoals aangegeven in het CEP 2009. Onder meer een toename van het aantal mensen in de WW en in de bijstand maken een verhoging van de uitgavenraming van de huurtoeslag noodzakelijk.

Ad 5.

In de ontwerpbegroting 2009 is een tentatieve besparing op de huurtoeslag ingeboekt vanwege het beperken van de fiscale aftrek buitengewone uitgaven. Thans blijkt dat deze besparing lager uitvalt dan vorig jaar verondersteld.

Ad 6.

Voor de uitvoering van het Deltaplan inburgering wordt budget overgeboekt naar de gemeenten.

Ad 7.

De vertragingen in de uitvoering bij diverse projecten dwingen er toe de totale uitgavenramingen over de jaren heen ook te herzien. Vertragingen in lopende projecten hebben namelijk ook tot gevolg, mede door beperkingen die gesteld zijn aan de beschikbare capaciteit, dat voorziene nieuwe projecten later in uitvoering worden genomen.

Ad 8.

Er zijn momenteel verschillende, grote en kleinere, projecten in uitvoering. De uitgavenramingen voor alle projecten worden periodiek herzien op basis van actuele inzichten. De optelsom van alle geactualiseerde uitgavenramingen leidt tot het benodigd budget in een jaar. Diverse projecten zijn eind 2008 vertraagd. Dat heeft geleid tot een beroep op de eindejaarsmarge van € 3,5 mln om het benodigde uitgavenbudget voor de uitvoering in 2009 te behouden en is er bij de afrekening over de verstrekte voorschotten door het moederdepartement aan de Rijksgebouwendienst rekening mee gehouden dat uitgavenbudget bedoeld voor deze paleizenprojecten beschikbaar moet blijven.

Dit budget wordt in 2009 opnieuw bevoorschot (€ 10,481 mln)

Ad 9.

De voor de afwikkeling van de impulsregeling stedelijke vernieuwing beschikbare uitgavenbudgetten vormen voortaan onderdeel van de verzameluitkering van WWI. Verantwoording van deze budgetten vindt op dit artikel 95 «Algemeen» plaats.

Ontvangsten

(x € 1 000)	Ontvangsten	Artikelnr:
Stand Begroting 2009	847 312	
Belangrijkste suppletore mutaties:		
1. Uitvoering Innovatie Agenda Energie Gebouwde Omgeving (FES)	8 000	2
2. Bijstelling raming ontvangsten huurtoeslag	41 400	3
3. Verlaging ontvangsten 2009–2011 bij de huursubsidie	– 4 200	3
4. Overige mutaties	– 76	
Stand 1e suppletore begroting 2009	892 436	

Toelichting:

Ad 1.

Voor de uitvoering van de Innovatie Agenda Gebouwde Omgeving wordt in 2009 € 8 mln. aan FES-gelden toegevoegd aan de begroting voor WWI. Hier staan even hoge ontvangsten tegenover.

Ad 2.

De ontvangsten bij de huurtoeslag stijgen in de periode 2009–2013 sterk door hogere aantallen terugvorderingen.

Ad 3.

De invordering van de huursubsidie terugvorderingen bevindt zich in een afrondende fase. Daar het veelal oudere terugvorderingen betreft, heeft de Belastingdienst aangegeven dat het vaak zeer moeilijk blijkt om de teruggevorderde huursubsidie te incasseren. Dit heeft geleid tot een neerwaartse bijstelling van de raming van de ontvangsten huursubsidie.

Artikelsgewijze toelichting

Wetsartikel 1 (uitgaven / verplichtingen en ontvangsten)

2.2. De beleidsartikelen

Artikel 1. Stimuleren krachtige steden, vitale wijken en voldoende woningbouw

(x € 1 000,-)	(1)	(2)	(3)	(4)=(1+2+3)				
	Stand ontwerp- begroting 2009	Mutaties via NvW en amende- ment	Mutaties 1e suppletore begroting 2009	Stand 1e suppletore begroting 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013
Verplichtingen:	657 722	10 000	- 53 434	614 088	- 73 256	- 16 970	- 1 970	- 1 970
Uitgaven:	1 188 186	10 000	- 67 888	1 130 298	- 87 678	- 18 171	1 416	- 1 000
Programma:	1 188 186	10 000	- 67 888	1 130 298	- 87 678	- 18 171	- 1 416	- 1 000
Bevorderen van de leefbaarheid van de woonwijken:	115 500	10 000	- 82 800	42 700	81 830	- 14 030	970	970
Investerings								
Stedelijke vernieuwing	0	0	0	0	0	0	0	0
Bewonersinitiatieven	25 000	0	- 24 300	700	- 24 300	- 15 000	0	0
Innovatiebudget								
Stedelijke vernieuwing	0	0	0	0	0	0	0	0
Programma Sociale Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0
Stimuleren wijken- aankpak	60 500	10 000	- 58 500	12 000	- 57 530	970	970	970
Preventiebudget	30 000	0	0	30 000	0	0	0	0
Sociaal, Fysiek en economisch verbeteren van de steden:	929 704	0	- 13 949	915 755	- 5 261	- 2 941	- 1 236	- 970
BDU-Fysiek Investerin- gen								
Stedelijke vernieuwing	341 664	0	- 10 559	331 105	- 5 160	- 2 941	- 1 236	- 970
Innovatiebudget								
Stedelijke vernieuwing	17 083	0	0	17 083	0	0	0	0
Sociale herovering	0	0	0	0	0	0	0	0
Sittard Geleen	413	0	0	413	0	0	0	0
BDU-Sociaal, Integratie en Veiligheid	516 489	0	0	516 489	0	0	0	0
BDU-veiligheids- middelen/leefbaarheid	52 593	0	- 1 928	50 665	- 101	0	0	0
Faciliteren grotesteden- beleid	1 462	0	- 1 462	0	0	0	0	0
Voldoende woningpro- ductie:	136 030	0	30 600	166 630	0	0	0	0
Budget BLS	136 030	0	30 600	166 630	0	0	0	0
Bijdragen stimulerings woningproductie	0	0	0	0	0	0	0	0
Overige programma- budgetten:	6 952	0	- 1 739	5 213	- 587	- 1 200	- 1 150	- 1 000
Onderzoek	1 482	0	158	1 640	- 100	- 500	- 500	- 500
Kennisoeverdracht	2 386	0	- 1 821	565	- 410	- 700	- 650	- 500
FES NICIS	3 084	0	- 76	3 008	- 77	0	0	0
Kenniscentrum	0	0	0	0	0	0	0	0
Kosten uitvoerings- organisaties	0	0	0	0	0	0	0	0
Nader aan te wijzen	0	0	0	0	0	0	0	0
Ontvangsten:	519 707		- 76	519 631	- 77	0	0	0

Toelichting relevante mutaties:

Instrument: Bewonersinitiatieven

Op dit instrument is de volgende mutatie verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Aan BZK/Gemeentefonds, bewoners-budgetten	- 24 300	- 24 300
Totaal	- 24 300	- 24 300

Toelichting

Ad 1.

Ter bevordering van de leefbaarheid in hun wijk en ter versterking van de sociale samenhang wordt voor de jaren 2008–2011 budget beschikbaar gesteld voor de 18 gemeenten met de 40 aandachtswijken als voor de G-31 gemeenten. De hiervoor op de begroting voor WWI voor de jaren 2009–2011 gereserveerde budgetten worden thans overgeboekt naar het Gemeentefonds.

Instrument: Stimuleren wijkenaanpak

Op dit instrument is de volgende mutatie verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Aan BZK/Gemeentefonds, wijkenbudget	- 58 500	- 58 500
Totaal	- 58 500	- 58 500

Toelichting

Ad 1.

In het kader van het Actieplan Krachtwijken vindt vanuit het Rijk medefinanciering van de wijkactieplannen in de 40 aandachtswijken plaats. De hiervoor op de begroting voor WWI voor de jaren 2009–2010 gereserveerde budgetten (€ 58,5 mln per jaar) worden thans overgeboekt naar het Gemeentefonds.

Instrument: Fysiek Investeren Stedelijke vernieuwing

Op dit instrument zijn de volgende mutaties verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Aanpassing fasering budget volkstuinen	2 000	2 000
2. Naar 95.88.90 «Algemeen – verzameluitkering»: impulsbudget SV	0	- 13 587
3. Overige mutaties	0	1 028
Totaal	2 000	- 10 559

Toelichting

Ad 1.

Het in 2008 voor de uitbreiding van het areaal aan volkstuinen beschik-

bare gestelde budget wordt eerst in 2009 toegekend en betaald. Derhalve wordt nu € 2 mln aan de begroting voor WWI toegevoegd

Ad 2.

De voor de afwikkeling van de impulsregeling stedelijke vernieuwing beschikbaar uitgavenbudgetten vormen voortaan onderdeel van de verzameluitkering van WWI. Verantwoording van deze budgetten vindt op artikel 95 «Algemeen» plaats.

Instrument: Budget BLS

Op dit instrument is de volgende mutatie verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Aanpassing fasering BLS-budgetten	27 200	30 600
Totaal		

Toelichting

Ad 1.

Een achterblijvende woningbouwproductie en realisatie op het gebied van particulier opdrachtgeverschap hebben in 2008 geleid tot een onderuitputting bij de BLS-budgetten. Deze onderuitputting wordt nu aan de raming voor 2009 toegevoegd.

Artikel 2. Stimuleren van een duurzame kwaliteit van woningen, gebouwen en bouwwerken

Algemeen – aanpassing grondslag

Voor de uitvoering van de garantie op energiebesparingskredieten wordt tot € 35 mln subsidie verleend aan de stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) waaruit die stichting de schade kan dekken die zich voor kan doen in het geval de kredietnemer het krediet niet binnen de gestelde termijn kan terugbetalen aan de bank. Mocht er na afloop van de terugbetalingstermijn van de energiebesparingskredieten blijken dat de totale schade minder is dan het aan het WEW beschikbaar gestelde bedrag, dan zal het resterende bedrag weer terugvloeien naar de WWI-begroting.

(x € 1 000,-)	(1)	(2)	(3)	(4)=(1+2+3)				
	Stand ontwerp- begroting 2009	Mutaties via NvW en amende- ment	Mutaties 1e suppletore begroting 2009	Stand 1e suppletore begroting 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013
Verplichtingen:	38 397	- 62	28 579	66 914	- 573	- 1 579	- 1 700	- 1 200
Uitgaven:	57 292	- 62	10 213	67 443	- 1 067	- 1 200	- 1 200	- 1 200
Programma:	57 292	- 62	10 213	67 443	- 1 067	- 1 200	- 1 200	- 1 200
Stimuleren van voldoende woningpro- ductie:	0	0	0	0	0	0	0	0
Budget BLS	0	0	0	0	0	0	0	0
Planologische en woningbouw- kneelpunten VINEX en VINAC	0	0	0	0	0	0	0	0
Bijdragen stimulering woningproductie	0	0	0	0	0	0	0	0
Verruimen van het aanbod van geschikte woningen voor ouderen en gehandicapten:	0	0	0	0	0	0	0	0
Verruimen van het aanbod van geschikte woningen voor ouderen en gehandi- capten	0	0	0	0	0	0	0	0
Realisatie CO ₂ reductie- doelstellingen in de gebouwde omgeving:	51 712	- 62	1 702	53 352	- 426	0	0	0
Programma energie- budgetten	11 022	- 62	- 10 458	502	- 283	0	0	0
Subsidies energiebe- sparing (CO ₂ reductie) gebouwde omgeving	34 171		3 899	38 070	- 143	0	0	0
Regeling sanering loden drinkwater- leidingen	0	0	0	0	0	0	0	0
Regeling energiebe- sparing huishoudens met lagere inkomens	519	0	0	519	0	0	0	0
Innovatief bouwen	0	0	261	261	0	0	0	0
Subsidies innovatie energiebesparing gebouwde omgeving (FES)	6 000	0	8 000	14 000	0	0	0	0
Overige programma- budgetten:	5 580	0	8 511	14 091	- 641	- 1 200	- 1 200	- 1 200
Onderzoek	661	0	2 514	3 175	0	0	0	0
Kennisoverdracht	2 132	0	- 457	1 675	- 430	- 700	- 700	- 700
Kosten uitvoerings- organisaties	2 557	0	6 519	9 076	- 38	- 500	- 500	- 500
Nader aan te wijzen	230	0	- 65	165	- 173	0	0	0
Ontvangsten:	6 091	0	8 000	14 091	0	0	0	0

Toelichting relevante mutaties:

Instrument: Programma energiebudgetten

Op dit instrument zijn de volgende mutaties verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Overboeking naar VROM (XI): opdracht SenterNovem apparaatskosten WWI 2009	0	- 5 379
2. Naar 02.79.89 «Kosten uitvoeringsorganisaties»: opdracht SenterNovem projectmiddelen WWI 2009	0	- 4 815
3. Overige mutaties	- 117	- 264
Totaal	68	- 10 273

Toelichting

Ad 1.

In 2008 is door VROM één opdracht aan SenterNovem verstrekt voor de uitvoering van diverse Subsidieregelingen op de beleidsterreinen van VROM en WWI. In samenhang hiermee worden hiervoor op de begroting voor WWI in 2009 en 2010 gereserveerde kasbudgetten overgeboekt naar de begroting van VROM.

Instrument: Subsidies energiebesparing (CO₂ reductie) gebouwde omgeving

Op dit instrument zijn de volgende mutaties verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Aanpassing fasering budgetten Meer met Minder	10 579	7 349
2. Overboeking naar VROM (XI): opdracht SenterNovem apparaatskosten WWI 2009	0	- 2 014
3. Naar 02.79.89 «Kosten uitvoeringsorganisaties»: opdracht SenterNovem projectmiddelen WWI 2009	0	- 1 160
4. Overige mutaties	0	- 276
Totaal	10 579	3 899

Toelichting

Ad 1.

De fasering van de budgetten beschikbaar voor Meer met Minder wordt aangepast in samenhang met de ontwikkeling en uitvoering van het beleidsinstrumentarium. Dit heeft tot gevolg dat in 2008 niet besteed budget (€ 10,6 mln aan verplichtingen en € 7 mln aan uitgaven) wordt toegevoegd aan de ramingen voor 2009.

Ad 2.

In 2008 is door VROM één opdracht aan SenterNovem verstrekt voor de uitvoering van diverse Subsidieregelingen op de beleidsterreinen van VROM en WWI. In samenhang hiermee worden hiervoor op de begroting voor WWI in 2009 en 2010 gereserveerde kasbudgetten overgeboekt naar de begroting van VROM.

Instrument: Subsidies innovatie energiebesparing gebouwde omgeving (FES)

Op dit instrument zijn de volgende mutaties verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Uitvoering Innovatie Agenda Energie Gebouwde Omgeving (FES)	8 000	8 000
2. Aanpassing fasering toekenningen	7 000	0
Totaal	15 000	8 000

Toelichting

Ad 1.

Voor de uitvoering van de Innovatie Agenda Gebouwde Omgeving wordt in 2009 € 8 mln. aan FES-gelden toegevoegd aan de begroting voor WWI. Hier staan even hoge ontvangsten tegenover.

Instrument: Kosten uitvoeringsorganisaties

Op dit instrument zijn de volgende mutaties verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Herschikking binnen WWI: opdracht SenterNovem projectmiddelen WWI 2009	0	7 232
2. Overige mutaties	0	- 713
Totaal	0	6 519

Toelichting

Ad 1.

In 2008 is door WWI één opdracht aan SenterNovem verstrekt voor de uitvoering van diverse Projecten en programma's op de beleidsterreinen van WWI. In samenhang hiermee worden hiervoor op de begroting voor WWI in 2009 gereserveerde kasbudgetten overgeboekt naar dit instrument.

Ontvangsten artikel 2

Op dit artikel is de volgende mutatie verwerkt:

x € 1000,-	Ontvangsten
Mutaties 1e suppletore begroting:	
1. Uitvoering Innovatie Agenda Energie Gebouwde Omgeving (FES)	8 000
Totaal	8 000

Toelichting

Zie de toelichting hierboven bij de betreffende uitgaven mutatie.

Artikel 3. Garanderen van keuzemogelijkheden en betaalbaarheid op de woningmarkt

(x € 1 000,-)	(1)	(2)	(3)	(4)=(1+2+3)				
	Stand ontwerp-begroting 2009	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1e suppletore begroting 2009	Stand 1e suppletore begroting 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013
Verplichtingen:	2 392 768	0	75 614	2 468 382	73 799	123 627	153 600	163 800
Uitgaven:	2 320 776	0	71 445	2 392 221	89 473	139 500	153 600	163 800
Programma:	2 320 776	0	71 445	2 392 221	89 473	139 500	153 600	163 800
Garanderen betaalbaarheid voldoende huurwoningen en evenwichtige verdeling:								
Garanderen van de betaalbaarheid van voldoende huurwoningen en een evenwichtige verdeling hiervan (aanbodgericht)	0	0	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0	0	0
Garanderen betaalbaarheid wonen voor lage inkomensgroepen (vraaggericht):	2 317 749	0	72 747	2 390 496	89 320	139 500	153 600	163 800
Huursubsidie en huurtoeslag	2 302 276	0	76 200	2 378 476	89 500	139 500	153 600	163 800
Vangnetregeling	0	0	0	0	0	0	0	0
Eénmalige bijdrage huurbeleid	0	0	0	0	0	0	0	0
Kostenvergoeding verhuurders	0	0	0	0	0	0	0	0
Bevorderen eigen woonbezit	15 473	0	- 3 453	12 020	- 180	0	0	0
Bijdrage financiering startersleningen	0	0	0	0	0	0	0	0
Overige programma-budgetten:	3 027	0	- 1 302	1 725	153	0	0	0
Onderzoek	542		143	685	0	0	0	0
Kennisoverdracht	625		145	770	173	0	0	0
Kosten uitvoeringsorganisaties	1 860		- 1 590	270	- 20	0	0	0
Nader aan te wijzen	0		0	0	0	0	0	0
Ontvangsten:	316 000		37 200	353 200	73 200	78 700	93 900	104 400

Toelichting relevante mutaties:

Instrument: Huursubsidie en huurtoeslag

Op dit instrument zijn de volgende mutaties verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Doorwerking convenant energiebesparing in de uitgaven huurtoeslag	2 000	2 000
2. Bijstelling uitgaven huurtoeslag	55 200	55 200
3. Bijstelling huurtoeslag als gevolg beperking aftrek buitengewone lasten	19 000	19 000
Totaal	76 200	76 200

Toelichting

Ad. 1

Als onderdeel van het met Aedes afgesloten convenant zijn afspraken gemaakt over energiebesparende investeringen in bestaande huurwoningen. De extra kosten in de huurtoeslag worden veroorzaakt doordat verhuurders hun energiebesparende maatregelen deels mogen doorberekenen in de huren.

Ad 2.

De raming van de uitgaven van de huurtoeslag wordt in 2009 met € 55 mln verhoogd. De belangrijkste oorzaak is de verslechterde economische vooruitzichten, zoals aangegeven in het CEP 2009. Onder meer een toename van het aantal mensen in de WW en in de bijstand maken een verhoging van de uitgavenraming van de huurtoeslag noodzakelijk.

Ad 3.

In de ontwerpbegroting 2009 is een tentatieve besparing op de huurtoeslag ingeboekt vanwege het beperken van de fiscale aftrek buitengewone uitgaven. Thans blijkt dat deze besparing lager uitvalt dan vorig jaar verondersteld. Dit maakt een bijstelling van de uitgavenraming van € 19 mln tot € 20 mln per jaar noodzakelijk.

Instrument: Bevorderen eigen woningbezit

Op dit instrument zijn de volgende mutaties verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Overboeking naar VROM (XI): opdracht SenterNovem apparaatskosten WWI 2009	- 874	- 3 413
2. Overige mutaties	0	- 40
Totaal	- 874	- 3 453

Toelichting

Ad 1.

In 2008 is door VROM één opdracht aan SenterNovem verstrekt voor de uitvoering van diverse Subsidieregelingen op de beleidsterreinen van VROM en WWI. In samenhang hiermee worden hiervoor op de begroting voor WWI in 2009 en 2010 gereserveerde kasbudgetten overgeboekt naar de begroting van VROM.

Instrument: Kosten uitvoeringsorganisaties

Op dit instrument zijn de volgende mutaties verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Naar 02.79.89 «Kosten uitvoeringsorganisaties»: opdracht SenterNovem projectmiddelen WWI 2009	0	- 1 217
2. Overboeking naar VROM (XI): opdracht SenterNovem apparaatskosten WWI 2009	0	- 373
Totaal	0	- 1 590

Toelichting

Ad 2.

In 2008 is door VROM één opdracht aan SenterNovem verstrekt voor de uitvoering van diverse Subsidieregelingen op de beleidsterreinen van VROM en WWI. In samenhang hiermee worden hiervoor op de begroting voor WWI in 2009 en 2010 gereserveerde kasbudgetten overgeboekt naar de begroting van VROM.

Ontvangsten artikel 3

Op dit artikel zijn de volgende mutaties verwerkt:

x € 1000,-	Ontvangsten
Mutaties 1e suppletore begroting:	
1. Bijstelling raming ontvangsten huurtoeslag	41 400
2. Verlaging ontvangsten 2009–2011 bij de huursubsidie	– 4 200
Totaal	37 200

Toelichting

Ad 1.

De ontvangsten bij de huurtoeslag stijgen in de periode 2009–2013 sterk door hogere aantallen terugvorderingen.

Ad 2.

De invordering van de huursubsidie terugvorderingen bevindt zich in een afrondende fase. Daar het veelal oudere terugvorderingen betreft, heeft de Belastingdienst aangegeven dat het vaak zeer moeilijk blijkt om de teruggevorderde huursubsidie te incasseren. Dit heeft geleid tot een neerwaartse bijstelling van de raming van de ontvangsten huursubsidie.

Artikel 4. Integratie niet-westerse migranten

Algemeen – aanpassing grondslag

In dit begrotingsartikel zijn zoals vermeld in het Deltaplan Inburgering (Kamerstukken II, 2006–2007, 31 143, nr. 1) de apparaatuitgaven en de uitgaven voor de tijdelijke projectorganisatie opgenomen.

(x € 1 000,-)	(1)	(2)	(3)	(4)=(1+2+3)				
	Stand ontwerp- begroting 2009	Mutaties via NvW en amende- ment	Mutaties 1e suppletore begroting 2009	Stand 1e suppletore begroting 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013
Verplichtingen:	502 416	- 94	- 28 655	473 667	- 5 017	- 8 901	- 4 874	- 9 800
Uitgaven:	502 416	- 94	- 32 255	470 067	- 5 017	- 8 901	- 4 874	- 9 800
Programma:	502 416	- 94	- 32 255	470 067	- 5 017	- 8 901	- 4 874	- 9 800
Bewerkstelligen dat oud-en nieuwkomers hun inburgerings examen halen:	425 911	0	- 35 218	390 693	- 7 817	- 9 175	- 5 000	- 5 000
Facilitering inburgering	425 911	0	- 35 218	390 693	- 7 817	- 9 175	- 5 000	- 5 000
Het versterken van maatschappelijke emancipatie en het vergroten van de sociale integratie van niet- westerse migranten:	76 505	- 94	2 963	79 374	2 800	274	126	- 4 800
Facilitering remigratie	37 781	0	- 2 087	35 694	0	0	0	0
Overige instrumenten	38 724	- 94	5 050	43 680	2 800	274	126	- 4 800
Ontvangsten:	2 440	0	0	2 440	0	0	0	0

Toelichting relevante mutaties:

Instrument: Facilitering inburgering

Op dit instrument zijn de volgende mutaties verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Naar Gemeentefonds: uitvoeringskosten Inburgering	- 23 830	- 23 830
2. Naar Gemeentefonds: budget voor de uitvoering van de regeling taalcoaches	- 5 589	- 5 589
3. Naar Gemeentefonds: uitvoering van innovatietrajecten (Deltaplan Inburgering)	- 1 887	- 1 887
4. Efficiencytaakstelling inburgering	- 3 000	- 3 000
5. Overige mutaties	- 912	- 912
Totaal	- 35 218	- 35 218

Toelichting

Ad 1.

Voor de uitvoering van het Deltaplan inburgering wordt budget overgeboekt naar de gemeenten.

Ad 2.

In het kader van het Deltaplan inburgering wordt aan de G-50 gemeenten en de niet-G50 gemeenten budget beschikbaar gesteld voor het opzetten van projecten voor in totaal 19 600 taalcoaches. Voor 2009 is hiervoor € 2,5 mln resp. € 3 mln beschikbaar.

Ad 3.

Aan een beperkt aantal gemeenten zijn financiële middelen toegezegd voor de uitvoering van een aantal innovatietrajecten, in het kader van het Deltaplan inburgering. In 2009 is hiervoor een bedrag van € 1,887 mln beschikbaar gesteld. Dit wordt als volgt verdeeld over drie innovatie-

trajecten: wijkgerichte inburgering € 1,4 mln, inburgering en ondernemerschap € 0,137 mln en persoonlijk inburgeringsbudget € 0,35 mln. Voor de jaren 2011 en 2011 wordt voor deze projecten € 1,4 mln resp. € 1 mln beschikbaar gesteld.

Ad 4.

Ter oplossing van de rijksbrede budgettaire problematiek wordt onder meer het budget voor inburgering verlaagd met € 3 mln in 2009 en 2010 en structureel € 5 mln per jaar met ingang van 2011. In 2009 zal incidenteel worden bezuinigd op activiteiten die het Rijk onderneemt voor inburgering en integratie. Voor de jaren daarna zal nog worden bezien op welke wijze efficiency gerealiseerd kan worden op de uitvoeringskosten voor inburgering.

Instrument: Facilitering remigratie

Op dit instrument zijn de volgende mutaties verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Aanpassing fasering prijsbijstelling tranche 2008	1 513	1 513
2. EJM: dekking problematiek vertraagde ontvangsten remigratie	0	- 3 600
Totaal	1 513	- 2 087

Toelichting

Ad 1.

Aan de begroting 2008 toegevoegde prijsbijstelling tranche 2008 is eerst in 2009 en latere jaren benodigd en wordt derhalve vanuit 2008 toegevoegd aan het budget 2009.

Ad 2.

Door een vertraagde afwikkeling van projecten worden voor 2008 geplande ontvangsten eerst in 2009 gerealiseerd. Vooralsnog is deze mutatie als verlaging van de uitgaven op het betreffende instrument verwerkt.

Instrument: Overige instrumenten

Op dit instrument zijn de volgende mutaties verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Aanpassing fasering budget Antillianen-gemeenten	4 500	4 500
2. Bevordering integratie Marokkaans-Nederlandse jongeren	3 000	3 000
3. Naar VWS: bijdrage aan programma «Diversiteit in Jeugdbeleid»	- 1 000	- 1 000
4. Ombuiging regelingen integratie	- 1 000	- 1 000
5. Overige mutaties	- 544	- 544
Totaal	4 956	4 956

Toelichting

Ad 1.

In 2008 liepen de bestuurlijke arrangementen met de 21 zogenaamde

Antillianengemeenten (AG21) af. Met de AG 21 is afgesproken dat 2009 een overgangsjaar zal zijn, waarbij de AG21 € 4,5 mln ontvangen om hetgeen opgebouwd is met de bestuurlijke arrangementen niet verloren te laten gaan.

Ad 2.

Ter bevordering van de integratie van Marokkaans-Nederlandse jongeren wordt extra budget beschikbaar gesteld voor onder andere de inzet van gezinsmanagers en straatcoaches en voor gemeentelijke ondersteuning op dit terrein.

Ad 3.

WWI neemt samen met Jeugd & Gezin deel aan het programma «Diversiteit in Jeugdbeleid», dat in opdracht van de bewindslieden voor J&G en voor WWI door ZonMw wordt uitgevoerd.

Ad 4.

Ter oplossing van de rijksbrede budgettaire problematiek wordt onder meer vanaf 2009 structureel bezuinigd op diverse regelingen op het gebied van integratie. In 2009 betreft het een taakstelling van € 1 mln.

Artikel 5. Kennis en ordening wonen, wijken en integratie

(x € 1 000,-)	(1)	(2)	(3)	(4)=(1+2+3)				
	Stand ontwerp-begroting 2009	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1e suppletore begroting 2009	Stand 1e suppletore begroting 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013
Verplichtingen:	11 426	0	- 1 226	10 200	- 400	- 1 000	- 1 000	- 1 000
Uitgaven:	11 318	0	- 1 226	10 092	- 400	- 1 000	- 1 000	- 1 000
Programma:	11 318	0	- 1 226	10 092	- 400	- 1 000	- 1 000	- 1 000
Tijdig inspelen op maatschappelijke veranderingen:	0	0	0	0	0	0	0	0
Tijdig inspelen op maatschappelijke veranderingen	0	0	0	0	0	0	0	0
Ontsluiten van kennis en onderzoescoördinatie:	0	0	0	0	0	0	0	0
Ontsluiten van kennis en onderzoescoördinatie	0	0	0	0	0	0	0	0
Bevorderen van maximale maatschappelijke prestaties van wooncorporaties:	0	0	0	0	0	0	0	0
Bevorderen van maximale maatschappelijke prestaties van wooncorporaties	0	0	0	0	0	0	0	0
Versterken van de positie van de woonconsument:	1 302	0	0	1 302	0	0	0	0
Subsidies woonconsumentenorganisaties	1 302	0	0	1 302	0	0	0	0
Overige programma-budgetten:	10 016	0	- 1 226	8 790	- 400	- 1 000	- 1 000	- 1 000
Onderzoek	6 243	0	- 234	6 009	- 200	- 500	- 500	- 500

(x € 1 000,-)	(1)	(2)	(3)	(4)=(1+2+3)				
	Stand ontwerp- begroting 2009	Mutaties via NvW en amende- ment	Mutaties 1e suppletore begroting 2009	Stand 1e suppletore begroting 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013
Experimenten en kennisoverdracht Nader aan te wijzen	3 773 0	0 0	- 992 0	2 781 0	- 200 0	- 500 0	- 500 0	- 500 0
Ontvangsten:	0	0	0	0	0	0	0	0

Geen nadere toelichting.

Artikel 6. Rijkshuisvesting

(x € 1 000,-)	(1)	(2)	(3)	(4)=(1+2+3)				
	Stand ontwerp- begroting 2009	Mutaties via NvW en amende- ment	Mutaties 1e suppletore begroting 2009	Stand 1e suppletore begroting 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013
Verplichtingen:	113 236	0	- 23 303	89 933	18 541	20 361	5 370	1 370
Uitgaven:	113 236	0	- 23 303	89 933	18 541	20 361	5 370	1 370
Programma:	113 236	0	- 23 303	89 933	18 541	20 361	5 370	1 370
Vanuit rijkshuisvesting bijdragen aan rijks- doelen:	10 618	0	- 5 353	5 265	- 459	1 361	2 370	- 630
Beleid (mede) van toepassing op de rijkshuisvesting en de doelmatige werking van het rijks- huisvestingsstelsel	3 324	0	- 915	2 409	- 459	- 639	- 630	- 630
Onderzoek Rgd	589	0	0	589	0	0	0	0
Coördinatie rijksop- drachtgeverschap in de bouw	2 193	0	- 1 282	911	0	0	0	0
Energiebesparing rijkshuisvesting	4 512	0	- 3 156	1 356	0	2 000	3 000	0
Monumenten beheren:	14 508	0	- 8 086	6 422	0	0	0	0
Stimuleren architecto- nische kwaliteit	0	0	0	0	0	0	0	0
Beheer monumenten in rijksbezit	14 508	0	- 8 086	6 422	0	0	0	0
Huisvesten van het Koninklijk Huis, de Hoge Colleges van Staat en het ministerie van Algemene Zaken:	88 110	0	- 9 864	78 246	10 334	7 346	- 10 654	- 1 654
Onderhoud HCvS/AZ	3 601	0	8 271	11 872	0	0	0	0
Investeringen HCvS/AZ	42 968	0	- 14 957	28 011	10 000	11 000	0	0
Huren HCvS/AZ	3 490	0	1 173	4 663	4 000	4 000	2 000	2 000
Paleizen	29 548	0	- 4 050	25 498	4 000	0	- 5 000	4 000
Functionele kosten Koninklijk Huis	8 503	0	- 301	8 202	- 7 666	- 7 654	7 654	- 7 654
Ontvangsten:	2 626	0	0	2 626	0	0	0	0

Toelichting relevante mutaties:

Instrument: Coördinatie rijksopdrachtgeverschap in de bouw

Op dit instrument is de volgende mutatie verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Overboeking naar VROM (XI): afrekening 2008	- 1 282	- 1 282
Totaal	- 1 282	- 1 282

*Toelichting***Ad 1.**

Betreft de afrekening tussen de Rijksgebouwendienst en het moederdepartement over het betaalde voorschot 2008. Het moederdepartement VROM verstrekt jaarlijks aan de Rijksgebouwendienst een voorschot voor de coördinatie van het rijksopdrachtgeverschap in de bouw. Dit voorschot wordt het jaar daarop afgerekend.

Instrument: Energiebesparing rijkshuisvesting

Op dit instrument zijn de volgende mutaties verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Vertraging en actualisering kasraming Programma Groene Technologieën	- 2 500	- 2 500
2. Overboeking naar VROM (XI): afrekening 2008	- 656	- 656
Totaal	- 3 156	- 3 156

*Toelichting***Ad 1.**

Door een vertraging in de uitvoering in 2008 van het programma Groene Technologieën (PGT) zijn de ramingen voor het Programma Groene Technologieën herzien.

Ad 2.

Betreft de afrekening tussen de Rijksgebouwendienst en het moederdepartement over het betaalde voorschot 2008. Het moederdepartement VROM verstrekt jaarlijks aan de Rijksgebouwendienst een voorschot voor de energiebesparing rijkshuisvesting. Dit voorschot wordt het jaar daarop afgerekend.

Instrument: Beheer monumenten in rijksbezit

Op dit instrument zijn de volgende mutaties verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Naar 06.31.13 «Onderhoud Hoge Colleges van Staat/Ministerie van Algemene Zaken»	- 4 000	- 4 000
2. Overboeking naar VROM (XI): afrekening 2008	- 4 086	- 4 086
Totaal	- 8 086	- 8 086

Toelichting

Ad 1.

Hoge Colleges van Staat en het ministerie van AZ zijn eveneens deels gevestigd in monumenten. Voor het onderhoud van de gebouwen van de HCvS/AZ zijn in 2009 extra middelen nodig, waarvoor de ruimte binnen het budget voor monumenten is gevonden.

Ad 2.

De afrekening tussen de Rijksgebouwendienst en het moederdepartement over het betaalde voorschot 2008 heeft deze mutatie als resultaat. Het moederdepartement VROM verstrekt jaarlijks aan de Rijksgebouwendienst een voorschot voor de uitvoering van het onderhoudsprogramma voor de monumenten. Dit voorschot wordt het jaar daarop afgerekend.

Instrument: Onderhoud Hoge Colleges van Staat/Ministerie van AZ

Op dit instrument zijn de volgende mutaties verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Van 06.29.11 «Beheer monumenten in rijksbezit»	4 000	4 000
2. Overboeking van VROM (XI): afrekening 2008	4 271	4 271
Totaal	8 271	8 271

Toelichting

Ad 1.

Hoge Colleges van Staat en het ministerie van AZ zijn eveneens deels gevestigd in monumenten. Voor het onderhoud van de gebouwen van de HCvS/AZ zijn extra middelen nodig in 2009. De spiegelmutatie van deze overboeking is te vinden op het instrument «Beheer monumenten in rijksbezit».

Ad 2.

De afrekening tussen de Rijksgebouwendienst en het moederdepartement over het betaalde voorschot 2008 heeft deze mutatie als resultaat. Het moederdepartement VROM verstrekt jaarlijks aan de Rijksgebouwendienst een voorschot voor de uitvoering van het onderhoudsprogramma voor de huisvesting van de Hoge Colleges en het ministerie van Algemene Zaken. Dit voorschot wordt het jaar daarop afgerekend.

Instrument: Investerings Hoge Colleges van Staat/Ministerie van AZ

Op dit instrument zijn de volgende mutaties verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Actualisering ramingen investeringsprojecten	– 21 000	– 21 000
2. Overboeking naar VROM (XI): afrekening 2008	– 4 163	– 4 163
3. Vertragingen in 2008 diverse projecten bij de Hoge Colleges van Staat en het ministerie van AZ	10 206	10 206

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
Totaal	- 14 957	- 14 957

Toelichting

Ad 1.

De vertragingen in de uitvoering bij diverse projecten dwingen er toe de totale uitgavenramingen over de jaren heen ook te herzien. Vertragingen in lopende projecten hebben namelijk ook tot gevolg, mede door beperkingen die gesteld zijn aan de beschikbare capaciteit, dat voorziene nieuwe projecten later in uitvoering worden genomen.

Ad 2.

Betreft de afrekening tussen de Rijksgebouwendienst en het moederdepartement over het betaalde voorschot 2008. Het moederdepartement VROM verstrekt jaarlijks aan de Rijksgebouwendienst een voorschot voor de uitvoering van het onderhoudsprogramma voor de monumenten. Dit voorschot wordt het jaar daarop afgerekend.

Ad 3.

Er zijn momenteel circa 35 (deel)projecten in uitvoering. De uitgavenramingen voor alle projecten worden periodiek herzien op basis van actuele inzichten. De optelsom van alle geactualiseerde uitgavenramingen leidt tot het benodigd budget in een jaar. Diverse projecten voor de Hoge Colleges van Staat en het ministerie van Algemene Zaken zijn eind 2008 vertraagd. Dat heeft geleid tot een beroep op de eindejaarsmarge van € 6,0 mln om het benodigde uitgavenbudget voor de uitvoering in 2009 te behouden en is er bij de afrekening over de verstrekte voorschotten door het moederdepartement aan de Rijksgebouwendienst rekening mee gehouden dat uitgavenbudget bedoeld voor deze huisvestings-projecten beschikbaar moet blijven. Dit budget wordt in 2009 opnieuw bevoorschot (€ 4,206 mln).

Instrument: Paleizen

Op dit instrument zijn de volgende mutaties verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Actualisering ramingen investeringsprojecten	- 10 000	- 10 000
2. Overboeking naar VROM (XI): afrekening 2008	- 8 031	- 8 031
3. Vertragingen in 2008 diverse paleizenprojecten	13 981	13 981
Totaal	- 4 050	- 4 050

Toelichting

Ad 1.

De vertragingen in de uitvoering bij diverse projecten dwingen er toe de totale uitgavenramingen over de jaren heen ook te herzien (- € 10,0 mln in 2009), + € 5,0 mln in 2010, + € 4,0 mln in 2011 en + € 1,0 mln in 2012. Vertragingen in lopende projecten hebben namelijk ook tot gevolg, mede door beperkingen die gesteld zijn aan de beschikbare capaciteit, dat voorziene nieuwe projecten later in uitvoering worden genomen.

Ad 2.

Betreft de afrekening tussen de Rijksgebouwendienst en het moederdepartement over het betaalde voorschot 2008. Het moederdepartement VROM verstrekt jaarlijks aan de Rijksgebouwendienst een voorschot voor de uitvoering van onderhoud, beheer en investeringen in de staatspaleizen. Dit voorschot wordt het jaar daarop afgerekend.

Ad 3.

Er zijn momenteel verschillende, grote en kleinere, projecten in uitvoering. De uitgavenramingen voor alle projecten worden periodiek herzien op basis van actuele inzichten. De optelsom van alle geactualiseerde uitgavenramingen leidt tot het benodigd budget in een jaar. Diverse projecten zijn eind 2008 vertraagd. Dat heeft geleid tot een beroep op de eindejaarsmarge van € 3,5 mln om het benodigde uitgavenbudget voor de uitvoering in 2009 te behouden en is er bij de afrekening over de verstrekte voorschotten door het moederdepartement aan de Rijksgebouwendienst rekening mee gehouden dat uitgavenbudget bedoeld voor deze paleizenprojecten beschikbaar moet blijven. Dit budget wordt in 2009 opnieuw bevoorschot (€ 10,481 mln).

2.3. De niet-beleidsartikelen**Artikel 95. Algemeen**

(x € 1 000,-)	(1)	(2)	(3)	(4)=(1+2+3)				
	Stand ontwerp-begroting 2009	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1e suppletore begroting 2009	Stand 1e suppletore begroting 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013
Verplichtingen:	548 242	0	0	548 242	0	0	0	0
Uitgaven:	688 782	0	7 832	696 614	4 155	1 971	266	0
Programma:	688 782	0	7 832	696 614	4 155	1 971	266	0
Afkoop subsidies DGW regelingen	545 000	0	- 665	544 335	- 35	0	0	0
Kosten uitvoeringsorganisaties	0	0	0	0	0	0	0	0
Betaalbare woonkeuze koop- en huursector	10 947	0	0	10 947	0	0	0	0
Budget BWS 1992-1994	128 776	0	- 5 090	123 686	0	0	0	0
Woningbouw en duurzame kwaliteit	0	0	0	0	0	0	0	0
Huisvesting gehandicapten en woon-zorg	797	0	0	797	0	0	0	0
Stedelijke vernieuwing Lelystad	0	0	0	0	0	0	0	0
LVS en WI	3 262	0	0	3 262	0	0	0	0
Verzameluitkering	0	0	13 587	13 587	4 190	1 971	266	0
Ontvangsten:	448	0	0	448	0	0	0	0

Toelichting relevante mutaties:

Instrument: Budget BWS 1992–1994

Op dit instrument is de volgende mutatie verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Doorwerking hogere uitgaven BWS 2008	0	– 5 090
Totaal	0	– 5 090

Toelichting

Ad 1.

Bij het BWS 1992–1994 is sprake van in het verleden aangegane, vastliggende verplichtingen.

Het vermoedelijk beloop aan in 2008 te betalen reguliere bijdragen is hoger uitgekomen dan het oorspronkelijk voor 2008 beschikbare budget. Compensatie wordt geboden door een tegengestelde verlaging van het kasbudget 2009 met ruim € 5 mln

Instrument: Verzameluitkering

Op dit instrument is de volgende mutatie verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Van 01.05.01 «Fysiek Investerings- Stedelijke vernieuwing»: afwikkeling impulsregeling SV	0	13 587
Totaal	0	13 587

Toelichting

Ad 1.

De voor de afwikkeling van de impulsregeling stedelijke vernieuwing beschikbaar uitgavenbudgetten vormen voortaan onderdeel van de verzameluitkering van WWI. Verantwoording van deze budgetten vindt op dit artikel 95 «Algemeen» plaats.

Artikel 96. Onverdeeld

(x € 1 000,-)	(1)	(2)	(3)	(4)=(1+2+3)				
	Stand ontwerp-begroting 2009	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1e suppletore begroting 2009	Stand 1e suppletore begroting 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013
Verplichtingen:	- 204	0	- 24 923	- 25 127	12 603	17 784	14 652	13 885
Uitgaven:	- 204	0	13 638	13 434	12 603	17 784	14 652	13 885
Programma:	- 204	0	13 638	13 434	12 603	17 784	14 652	13 885
Prijsbijstelling:	0	0	13 638	13 638	12 603	17 784	14 652	13 885
Prijsbijstelling	0	0	13 638	13 638	12 603	17 784	14 652	13 885
Nog te verdelen:	- 204	0	0	- 204	0	0	0	0
Nog nader te verdelen								
taakstellingen	0	0	0	0	0	0	0	0
Nog nader te verdelen								
overig	- 204	0	0	- 204	0	0	0	0

Toelichting relevante mutaties:

Instrument: Prijsbijstelling

Op dit instrument is de volgende mutatie verwerkt:

x € 1000,-	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 1e suppletore begroting:		
1. Van Financiën ontvangen prijsbijstelling 2009	13 638	13 638
Totaal	13 638	13 638

Toelichting

Ad 1.

De van Financiën ontvangen prijsbijstelling tranche 2009 is voortsnog toegevoegd aan artikel 96 «Onverdeeld». In een later stadium zal uitdeling naar de betreffende artikelen op de begroting voor WWI plaatsvinden.

Wetsartikel 2 (begroting Baten-lastendiensten)

3. Baten-lastendienst: Rijksgebouwendienst

Begroting Baten-Lastendienst: Rijksgebouwendienst

Ten behoeve van de Suppletore begrotingsstaat inzake baten-lastendiensten (Voorjaarsnota):

Tabel x Begrotingsstaat

	Totaal baten	Totaal lasten	Saldo van baten en lasten
Oorspronkelijk vastgestelde begroting*	1 423 255	1 422 086	1 169
Mutaties (+ of -) 1e suppletore begroting	56 801	56 801	-
Stand 1e suppletore begroting	1 480 056	1 478 887	1 169

	Totaal kapitaal- uitgaven	Totaal kapitaal- ontvangsten
Oorspronkelijk vastgestelde begroting	807 099	535 000
Mutaties (+ of -) 1e suppletore begroting	–	–
Stand 1e suppletore begroting	807 099	535 000

* In de oorspronkelijk vastgestelde begroting is ook meegenomen € 1 mln bijdrage DGOBR van de Nota van Wijziging (kamerstukken II, 2008–2009, 31 700 XVIII, nr.10).

Baten en lasten

Exploitatie-overzicht Rgd

Opbouw vanaf de stand ontwerpbegroting naar de stand van de Voorjaarsnota
bedragen in € * 1 000

Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting*	Mutaties (+ of -) 1e suppletore begroting	Totaal geraamd
Baten			
Leveren producten/diensten:			
Opbrengst departementen	1 285 484	45 000	1 330 484
Opbrengst moeder	118 283	– 2 199	116 084
Opbrengst derden	9 338	2 000	11 338
Bedrijfsvoering:			
Rentebaten	5 075	–	5 075
Overige baten	5 075	12 000	17 075
Totaal baten	1 423 255	56 801	1 480 056
Lasten			
Product Huisvesting:			
Apparaatskosten (netto)	69 403	9 000	78 403
Huren vanuit de markt	319 133	10 173	329 306
Rentelasten	319 886	– 7 000	312 886
Afschrijvingen	297 423	–	297 423
Dagelijks onderhoud	170 858	2 334	173 192
Mutaties voorzieningen	31 946	–	31 946
Belastingen en heffingen	23 579	–	23 579
Investerings buiten gebruiksvergoedingen	108 380	24 387	132 767
Overige producten:			
Services	61 408	–	61 408
Adviezen	5 075	–	5 075
Beleid	11 153	– 4 093	7 060
PPS-lasten	–	10 000	10 000
Overige lasten	3 842	12 000	15 842
Totaal lasten	1 422 086	56 801	1 478 887
Saldo	1 169	–	1 169

* In de oorspronkelijk vastgestelde begroting is ook meegenomen € 1mln bijdrage DGOBR van de Nota van Wijziging.

Baten en lasten

Toelichting

De hogere opbrengst departementen is een gevolg van verwachte stijgingen van de kleine huisvestingsprojecten en huren. Er vindt steeds meer een verschuiving plaats van grote huisvestingsoperaties naar kleinere vragen waarbij departementen er de voorkeur aan geven verbouwingen (deels) à fonds perdu te financieren in plaats van via een jaarlijkse aflossing. Daarnaast is de stijging een gevolg van de verwerking van de opbrengsten van opgeleverde panden die zijn aanbesteed door middel van Publiek Private Samenwerking (PPS). In het jaarverslag 2008 is deze verwerkingswijze toegelicht. De PPS-opbrengsten omvatten de totale

vergoedingen die de gebruiker uit hoofde van een DBFMO-contract verschuldigd is voor onderhoud, dienstverlening en rente. Deze wijzigingen treden eveneens bij de lasten (huren, investeringen buiten gebruiksvergoedingen en PPS lasten) op en hebben geen resultaat-consequenties.

De wijziging van de opbrengst moeder wordt verklaard door de afrekening met het moederdepartement over 2008 en door de mutaties bij 1e suppletore 2009 op artikel 6 van de WWI-begroting «Rijkshuisvesting» en artikel 2 van de VROM-begroting, voor wat betreft het onderdeel «architectuur». Hiermee hangen enkele wijzigingen aan de lastenkant, met name bij dagelijks beheer en beleid, samen.

De andere wijzigingen aan de batenkant hebben betrekking op een verwachte stijging van de opbrengst derden en de overige baten. De opbrengsten derden zijn hoger geraamd door de stijging van de huur-opbrengsten. De hogere overige baten worden veroorzaakt door de verwerkingwijze van de kosten voor het programma Brandveiligheid. De aanwending van voor deze kosten gevormde bestemmingsreserve verloopt in de staat van baten en lasten via de overige baten. Deze mutatie treedt eveneens bij de overige lasten op.

Bij de apparaatskosten is uitgegaan van de invulling van de fte-taakstelling Balkenende IV. Het uitgangspunt is een groei naar een kostendeckendheid van 100% vanaf 2013. Daarnaast zijn de rentelasten verlaagd op grond van de realisatie in voorgaande jaren.

Kasstroomoverzicht baten-lastendienst
Kasstroomoverzicht
bedragen in € * 1 000

Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting*	Mutaties (+ of -) 1e suppletore begroting	Stand 1e suppletore begroting
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2009	213 852	163 199	377 051
2. Operationele kasstroom	271 736	–	271 736
3a. Investeringskasstroom	– 500 000	–	– 500 000
3b. Desinvesteringen	35 000	–	35 000
3. Investeringskasstroom	– 465 000	–	– 465 000
4a. Afdracht	–	–	–
4b. Aflossing	– 307 099	–	– 307 099
4c. Beroep op leenfaciliteit	500 000	–	500 000
4. Financieringskasstroom	192 901	–	192 901
5. Rekening-courant RHB 31 dec. 2009	213 489	163 199	376 688

* In de oorspronkelijk vastgestelde begroting is ook meegenomen € 1 mln bijdrage DGOBR van de Nota van Wijziging.

Toelichting

De beginstand van de rekening-courant RHB is aangepast aan de realisatie per ultimo 2008.